

Jawabi Kan Mulkin Demokradiyya Da Zabuñbuka

"Dama Ga Nijeriya "

Daga Ambassador Terence P. McCulley

Bara Nijeriya ta cika shekaru 50 da samun mulkin kai. Wata alama ce, ganin irin yadda ta yi bikin shekarun 50, da kuma yadda ta yi bikin nuna wa duniya cewa ta kawo karfi. Wannan hansiya kasa ta nuna kwazonta, a tarihinta, inda ta tallafa wa gwagwarmayar kwater 'yanci, a nahiyar Afrika, da bayar da gudunmawar dakarun ya'kin zaman lafiya, tsaro da agaji, wanda ya nuna karfin tattalin arzikinta da kuma jaruntaka da kuma tsoma baki a harkokin duniya, irin su Kungiyar Bunkasa Tattalin Kasashen Arzakin Afrika ta Yamma ECOWAS, da Kungiyar Hadin Kan Afrika da Majalisar Dinkin Duniya.

Wannan katafariyar kasa dake yammacin na Afrika, tana da abinda za ta yi alfahari da shi. To, yanzu kuma lokaci ya yi, da Nijeriya za ta kara tagawa, don cimma burinta, ta hanyar rungumar harkokin demokradiyya, ka-in da na-in, da karfafa cibiyoyin da take da su, da ayyukanta da kuma mutuncinta na harkokin shugabanci. Kuma gudanar da zaben gaskiya da adalci na daga cikin muhimmin abinda za ta gudanar.

Inganta harkokin mulkin demokradiya da mutunta 'yancin dan adam, sun shahara wajen dagewan da manufotin Kasar Amirka suka yi, kuma Shugaba Obama bai taba wasa da muhimmancin irin yadda muke tsoma baki ga harkokin duniya ba. Ba mu taba cewa ga irin yadda za a gudanar da harkokin mulkin demokradiyya ba, domin mulkin demokradiyya ya sha bamban, a kasashen duniya, amma mun yi imanin mulkin demokradiyya yana da alfanu. Kasashen dake gudanar da mulkin demokradiyya sun fi zaman lafiya, da nuna adalci, kuma jama'arsu su fi samun wadata. Kuma manyan kasashen dake gudanar da mulkin demokradiyya sun fi samar da zaman lafiya, da dagewa da fasada kasuwanninsu da inganta ci gaba, da magance ta'addanci da aikata laifuka, da mutunta 'yancin dan adam da 'yancin ma'aikata, da kauce wa tashe-tashen hankula da karewa da kuma inganta walwala da kare lafiyar bil adama.

Amirka ta fahimci cewa, kafa mulkin demokradiyya da yin aiki da shi, ba karamin aiki ba ne. A dfaukacin tarirhinmu, Kasar Amirka babu irin fositikar da ba ta yi ba, na tabbatar da ganin cewa, dukan jama'arta na hole 'yancin da dokokin Tsarin Mulki suka ba su. Shugaban Amirka na 39, Jimmy Carter, ta taba cewa: "Wahalar mulkin demokradiyya tamkar wahalolin rayuwa ne, kansu, wanda ke canjawa, a

kodayaushe, babu iyaka, wani lokacin ma, hankali ya tashi, saboda irin jarrabawar da bambanci ke haifarwa..”

Ita ma Nijeriya ta fuskanci irin wannan jarrabawa. Kwanan nan, Nijeriya ta kubuto da rikicin shekarun da shugaba zai yi, kan karagar mulki, da juyayin rasuwar shugaba da kuma mi'ka mulki ga junna. A cikin shekarun da ta yi, 50, Nijeriya ta dandana mummunan yakin basasa da kuma juye-juyen mulkin soja.

Amma, jure wa wannan irin jarrabawa, bai yi kama da magancewa da gyaran wadansu matsalolin ba, kuma wannan zaben, dake gabatowa, wata dama ce ga Nijeriya, na da nuna kwazonta na jure wa matsalolin mulkin demokradiiyya da sauran harkoki.

Muna rokon, musamman, jam'iyyun siyasa da gwamnati, da su bar dukan wanda ya yi rajistar zabe, da ya kada kuri'arsa lami lafiya, a lokacin zabubukan. Shugabannin siyasar kasar, mu ce duk wadanda ke neman shugaanci, dole su guje wa batutuwani batunci ko goyon bayan tsokanar fada. Jama'ar dake gudanar da mulkin demokradiiyya ba su san abinda ake kira fitina ba. Muna rokon gwamnati da jama'ar Nijeriya, da su yunkura, ba wai don bari kadai ba, har ma da inganta barin tsoma bakin dukan jam'iyyun siyasa, kai wa ga jama'a da kafofin watsa labaru. A karshe, komai ya faru, muna kira ga dukan jam'iyyun siyasa da su amince da sakamakon dukan zabubukan.

Mulkin demokradiiyya ya wuce kirga kuri'a kadai, kuma 'yan Nijeriya da sauran jama'ar duniya, za su yanke hukuncin irin yadda aka gudanar da wannan zaben, fiye da abinda ya faru a ranakun zaben. Har ila yau, mulkin demokradiiyya, bai tsaya ga 'yancin jam'iyyun siyasa su gudanar da gangamin zabe ba, kawai, ko su sadu da magoya bayansu, ko su sayar da 'yan takara da isar da sakonni ga masu jefa kuri'a. Mulkin demokradiiyya al'amari ne na musayar ra'ayoyi da bude kafar tantauna makomar kowace kasa. Mulkin demokradiiyya tafarki ne na kafa hujjojin da suka fi karfin na wani dan adam, shi kadai, da mutunta ra'ayin wadanda ke da alhakin gudanar da dukan abinda ya shafi mulkin na demokradiiyya, watau jama'ar Nijeriya ke nan.

Gwamnatin Nijeriya ba ita, kadai, ke da alhakin samun nasarar zabubukan ba. Gwamnatin jama'a da nuna gaskiya, ba za ta taba samu ba, sai idan jama'ar kasa sun samu karfin da za su tsoma baki, sosai, ga harkokin mulkin demokradiiya da tabbatar da ganin kuri'unsu sun yi amfani. 'Yan Nijeriya ne, kadai, ta yin amfani da kuri'unsu da juriyarsu ga mulkin na demokradiiyya, za su iya tabbatar da adalci da gaskiyar zabubukan 2011.

Babu abinda ya fi jama'ar Nijeriya mutunci da muhimmanci. A kullum, ya-Allah, a lokacin taro ne da 'yan kasuwa, ko jami'an gwamnati, ko fungiyoyin jama'a, ko manoma, ko masu kantuna, ko dalibai da matasa, ni kan ji dadin irin yadda jama'ar Nijeriya ke kara samun karfin gwiwa, da basira da kyakkyawan zato da kuma juriya. Na yi imanin cewa, irin gwamnatin da kuke bukata, kuma kuma dage a kan samunta, wadda shugabanninku ke yi wa jagora, wata alama ce ta irin goyon bayan da suke bayarwa. Tsoma bakin jama'a a kuma fadafan albarkacin baki, shine irin abinda gwamnatin Nijeriya ta fi bukata, wajen nemar wa kasar makoma.

Idan kuma muka dubi gaba, zan bukaci da in aike da wani sako, na musamman ga matasan Nijeriya. Ku kuka fi kowa yawa, a kasar, kuma dukanku, akwai irin shawarwarin da kuka yankee game da abubuwan da kuke bukata, nan da shekaru biyar ko goma, masu zuwa. Amma, akwai shawara, daya, da dukanku ke da ita, muhimmiya, game da inda kuke son zamantakewa, nan da shekaru goma, masu zuwa. Don haka, ku fita ku kada kuri'a. Ku zabi wanda kuke so. Ku kuma fadafan albarkacin bakinku.

Ina bukatar dukan 'yan Nijeriya da su san cewa, suna da abokai da aminai, na gaskiya, a gwamnati da kuma jama'ar Kasar Amirka. Ta kuma hannun, Hukumar Bunkasa Ci Gaban Kasashen Duniya, ta Amirka, USAID, a kuma taimakon abokanku na Kasar Ingila, dake Sashen Bunkasar Harkokin Kasashen Duniya, DFID, ofishin jakadancin Amirka, ya ware dolar Amirka, fiye da miliyan 35, (watau Naira miliyan biyar da dubu 250), don taimaka wa gudanar da zabeni na kasa, inda za ta bayar da shawarwari ga Hukumar Zabe Mai Zaman Kanta INEC, da hada hannu da jam'iyyun siyasa da bai wa masu sa-ido na cikin gida da waje, kufade, da harkokin fadakarwa da kuma taimaka wa fungiyoyin jama'ar Nijeriya, tsara manufotin lura da tantance halaccin gudanar da zabeni. Burinmu, a wannan tsarin, shine mu taimaka wa kyakkyawar bukatarmu, ta ganin jama'ar Nijeriya sun gudanar da zabeni gaskiya da adalci.

Har ila yau, Amirka na yaba wa shugaban Hukumar INEC, Professor Jegede, wajen inganta halaccin gudanar da zabeni. Kokarin da hukumar ta INEC ta yi, na rajistar mutane fiye da miliyan 70, abin yabo ne, kuma mai karfafa gwiwa da zukata, a cikin 'yan makonnin da suka rage a yi zabuubukan. Amirka da sauran kasashen duniya, za su ci gaba da lura da irin abubuwan dake gudana a Nijeriya, kuma, dukanmu, za mu taimaka wa gudanar da zabeni gaskiya da adalci. Mafi muhimmanci, shine, na yi imanin cewa, jama'ar Nijeriya za su bi sahu, ta hanyar fita su kada kuri'unsu, a kowace ranar zabe.

Kalubalar da 'yan Nijeriya za su fuskanta, na zuwa, nan da 'yan shekaru masu zuwa, na gina kwakwaran ginshiki, game da 'yancin da za su samu, na karfin gwiwa da rashin nuna bambanci da kuma mutuncin jama'a, kazalika da jagorancin da harkokin mulkin demokradiyya suka yi ma su. Ku amince cewa Amirka za ta taimaka ma ku, a wannan fannin, domin, ko a yankin, da nahiyan da kuma duniya, muna kaunar Nijeriya. A wannan lokacin kuma, a kuke koškarin gina turakun mulkin demokradiyya, tare da abokanku da aminai, a dukan fadin duniya, za a kara kiran Nijeriya a sunanta na shugabancin nahiyan Afrika, har ma fiye da haka. Amma, alhakinku ne, ku da sauran jama'arku. Yanzu kuma ya kamata ku fara, a cikin wannan watan na Afrilu, da wannan zaben mai muhimmanci.

Na gode, kwarai da gaske, da kuka saurare ni.